

פרשת הקראים איימה להסעיר את המדינה — אך רב מפוקח מנע התכוצצות

בהן היו החוקים המיושנים. במקרים כאלה ניסו הדיינים למצוא פשרה בין החוקים האלה לבין דרישות החיים. גם הפעם נהגו הדיינים באותה שיטה. הם היו מוכנים לחתור על חלק של ההלכה המקובלת, המכריזה ש"מסרבים לקבלם, אם רוצים לחזור לקהל ישראל", והסכימו לגייר את יוסף.

בהחלטה זו היתה צפונה סכנה נוספת למוסכמות הדתיות בארץ: שהרי הקראים נחשבים ליהודים, ובגידורו של יהודי היתה הודאה בעובדה שקיים הבדל בין לאום לדת, שיהודי מבחינה לאומית לא מוכרח להיות גם יהודי מבחינה דתית. אחרי דיונים ממושכים, התקיים בביתו של אחד הרבנים טכס מיוחד במינו: יוסף יערי נכנס בפעם השניה בחייו לבית אברהם אבינו. מכיון שיוסי היה נימול מילדותו, הסתפקו הפעם הרבנים בטכס-מילה סימלי: הוא נדקר ב"סיכה עד שהופיעה טיפה אחת של דם. היתה זו קומדיה, אך יוסף יערי היה מוכן לכל קומדיה שהיא אחרי נסיונותיו הטראגיים הקודמים.

אחרי הטכס בדירתו של הרב, הסתדר הכל במהירות. יוסף וולדה חזרו שוב לבית-המשפט המחוזי ושם קיבלו את פסק-הדין המבוקש, כשני יהודים כשרים לכל דבר. כשפסק-הדין ביום הם פנו שוב לבית-הדין הרבני, ואותם הדיינים העניקו לווג המאושר היתר-נישואין.

לפני כשבועיים התקיימה בעכו חתונתם של יוסף וולדה, שנערכה על-ידי הרב המקומי, לפי כל כללי דת משה וישראל. בכך הסתיימה בהצלחה הפרשה הפרטית של שני הצעירים.

★ ★ ★

נישואין אזרחיים

אבל הפרשה הציבורית לא הסתיימה כלל וכלל. אחרי שהסיפור הגיע לידעת הציבור פרצה סערה של ממש. זו אחר זו פורסמו הכרזות והכחשות של מוסדות הדת במדינה: הרבנות-הראשית ומשרד-הדתות.

משרד-הדתות היה מעוניין להעביר את כל הפרשה בשקט, והחלטת הדיינים היתה לפי רוחו, דהקא. בעיית הקראים, שנוצרה במדינת-ישראל בגלל שיטות השיפוט של המישטר הדתי הקיים, אינה נוחה לחוגי המפד"ל. משרד-הדתות מעדיף לפתור כל מיקרה לחוד, מאשר להביא לדיון עקרוני את הבעיה כולה.

דיון ציבורי כזה היה מעלה גם את הבעייה הנוספת: האם הדת מאחדת את העם, כמו שטוען שר-הדתות, או שהיפך הוא הנכון — הדת מפלגת את העם לכיתות שונות כמו קראים, בני-ישראל, רפורמים ובלתי-דתיים.

החוגים של אגודת-ישראל, לעומת זאת, לא היו מוכנים לשתיק. חוג מן הבעייה העקרונית — נאמנות לכל מילה של ההלכה הדתית — הם ראו בפרשה את ההזדמנות החשובה לא פחות מעקרונות הדת — הודמנות להתקף את נרצ ורופטיג, המתחרה המפלגתי שלהם.

החיכוך טרם הסתיים, אך כבר עכשיו מסתמנת אפשרות ברורה לשם קץ לבעייה שאינה לפי רוחם של שני המתייחסים גם יחד: כל פשרה נוספת לא יכולה למצוא פתרון לבעייה. הפתרון היחידי: הנהגת נישואין אזרחיים.

זדה זדה יערי
— מתחת לחופה

יוסי נימול עזניה

הצעיר, שם שהה חמש שנים. גם אחרי שעזב את הקיבוץ לא היה לו בכלל מגע עם הדת. ובעצם הוא שכח כמעט על מוצאו הקראי, לא ראה את עצמו לרגע שונה מכל חבריו בני-גילו. כך היה בקיבוץ, כך היה בצבא וכך היה גם עכשיו, בה התגורר עם משפחתו.

★ ★ ★

אין לך מה לחפש

מהי זה הזכיר את מוצאו ברבנות? "לא רציתי צרות, ולא רציתי הפתעות של הרגע האחרון", סיפר יוסף השבוע. "היה לי נסיון מר של קרוב-משפחה שלי. גם הוא פגש בעצמו לא-קראית ורצה להתחתן איתה. כמו אצלי, היה כתוב בתעודת-הזהות, יהודי, והכל היה טוב ויפה. נקבע מועד לחתונה והוזמנו אורחים. הרב הגיע, החופה הועמדה, ומתחתה ניצב הזוג הצעיר. ואז, ברגע האחרון, באי משהו וסיפר לרב שהחתן הוא קראי. הרב הפסיק את הטכס באמצע, ועזב את אולם החתונה בלי מילה של הסבר.

"מאז עברו כבר שלוש שנים, לזוג נולדו שלושה ילדים, אבל לפי החוק, היא לא אשתו והוא לא בעלה".

יוסף חשש שגם אצלו יימצא איזה לחשן וזיון ברגע האחרון, והחליט למסור הודאה גלויה מייד בביקורו הראשון ברבנות של עכו. התשובה שקיבל, היתה גלויה לא פחות: "לך הביתה, אין לך מה לחפש אצלנו", ענה לו, לדבריו, הרב.

אך יוסף לא היה מוכן לחתור על זכויותיו. הוא שלח מכתב לרב נויס, בו דרש בתוקף לאפשר לו לשאת את בחירת-ליבו. תשובת הרב-הראשי היתה מגומגמת יותר מ"תשובתו של הרב המקומי" — אך בעלת אותה משמעות. יוסף וולדה החלו לחפש מוסד או גוף שיאפשר להם להתחתן במדינת-ישראל. הם היו מוכנים ללחום על זכותם בכל הדרכים: להתנצר או להתאסלם, אם לא תהיה ברירה. באוזני קרובי-המשפחה הכריזו השניים שהם רואים עצמם כזוג נשוי. אחר-כך נוספה לדרישותיהם גם עובדה קיימת: ולדה נכנסה להריון.

עתה נראה להם טכס הנישואין החוקי כדחוף. היות וולדה נחשבת קטינה (16½) דרוש היה פסק-דין של בית-משפט מחוזי, כדי לאפשר להם נישואין. אך כשהשופט נתקל בעובדה שיוסף הוא קראי, הוא הגיב כמו הרב — והפסיק את הדיון. טענתו: אין לו סמכות לדון בנישואי קראי עם יהודיה. רק אחרי שיודעו לו מיהו הגוף המוכן לערוך את הנישואין בין השניים — יחזור לדון בבעייתם. יוסף המיואש ניסה למצוא את הפתרון בתוך עדותו שלו — אך גם שם נתקל בקיר אטום. הקראים הם לא פחות קנאים מן הרבנים. לפני מספר שנים ערך הרב-הראשי של העדה חתונה ליהודי הלכתי וקראית, ועורר בכך שעורריה בין תומכיו. בסופו של דבר הודח הרב עלידי זקני העדה הקראית.

הזוג חזר שוב לאותו המקום ממנו התחילו — לשיפוטם של הרבנים. אבל הפעם קרה דבר בלתי צפוי מראש: הדיון נפל לידי הדיינים של בית-הדין הרבני בחיפה, שהוא מיוחד-במינו.

★ ★ ★

טכס סימלי

פעמים רבות התבלט בית-הדין החיפאי בשיטתו הליברלית בפתרון בעיות אישיות, שהקושי העיקרי

יוסי הבחין בזלדה מייד כשנכנס לנשף-ריקודים. אחר כך קבע שהיא גם רקדנית מצוינת.

גם זלדה החליטה באותו ערב שיוסי רוקד טוויסט יוצא מן הכלל, ושנוסף לכך, הוא בחור נחמד מאד.

יוסי, מכונאי במיקצועו, קיבוצניק לשעבר, חייל לשעבר ומדריך השומרה-הצעיר לשעבר, נחשב לנער רציני, ולרוק מבוקש. ואילו זלדה, נערה צחקנית וטובת-לב, היתה ידועה כפחפיה מס' 1 של השכונה.

השניים הוסיפו להיפגש, ולפני חמישה חודשים התייצבו יוסי וזלדה ברבנות של עכו, ביקשו היתר-נישואין. הכל היה שפיר. שניהם היו רחוקים, ולא היה דבר שעמד בדרך לאושרם, עד שיוסי ציין באוזני הרב: "אני קראי". ברגע זה נגזרה כבמטה-הקסם המציאות של ישראל במאה-העשרים. לגבי יוסף יערי וזלדה כהן הם הוחזרו לעולם אחר — מלפני 1100 שנה.

★ ★ ★

מרדפים לרודפים

במחצית המאה השמינית יצא ענן בנדודי, מ צאצאי ראש גולת-בבל, למלחמה נגד הרבנים והלכות הדת המקובלות. הוא תבע לחזור אל התורה, למלא את מצותיה כמות שהן, ללא פירושים, ללא מישנה וללא גמרא.

כך קמה כת הקראים — שהמשיכה את קיומה במשך דורות, כפרק נפרד של ההיסטוריה היהודית. מאה שנה אחרי ענן, יסד את תורתו המנהיג הראשון של התנועה, בנימין נהחוני. הקהילה הראשונה של הקראים, שקמה ב"ירושלים עוד בימי ענן, הגיעה עד למצרים ותפסה שם עמדה חזקה. במאה ה-13 הגיעו הקראים, דרך תורכיה, לחצי-האי קרים ומשם התפשטה תורתם לליטא, פולין ו"גליציה".

הרבנים של כל הדורות ראו בקראים כת חתרנית — המסכנת את עצם היסודות של הדת היהודית, ולחמו את מלחמתם נגד התנועה המתפשטת. סעדיה גאון היה הראשון שהכריז חרם מוחלט על הכת החדשה וקבע שהקראים מגורשים מן היהדות לעולמים: אפילו אם קראי ירצה לחזור בו מסטיותו אל חיק היהדות — הוא לא יתקבל חזרה. הכרזות החרם עברו מדור לדור, וכתוצאה נרדפו קראים בעיירות היהודיות במשך מאות בשנים. לעיתים רחוקות הם הפכו מרדפים לרודפים. בהתחלת המאה ה-19 הצליח חכם קראי, אברהם פירקוביץ, לשכנע את שלטונות רוסיה הצארית, שהיות והקראים לחמו תמיד ברבנים היהודיים — הרי שהם אינם שותפים להם באשמה של צליבת-ישו. על סמך הוכחה זו הם קיבלו ברוסיה זכויות מיוחדות, ורבים מהם כיהנו בעיירות יהודיות כפקידי המישטר.

ובגלל הקראים ברוסיה שנעזרו בצאר, ובגלל צאצאיהם הבבלים שהתעלמו ממפרשי-התורה ועוררו את חמת סעדיה גאון — לא מרשים ליוסי מעכו לשאת את הנערה אותה הוא אוהב.

יוסף בא ארצה לפני עשר שנים ממצרים, כילד בן 11, עם עליית-הנוער. הוא חונך והתבגר בקיבוץ השומר

חתן יוסי יערי
מודיע אלמוני —

בכל המרץ. הוא היה השותף הישראלי כפרודוקציה הישראלית-צרפתית של פ"ץ בחצות. הוא היה המפיק של שני קוני למל. בעוד חודשיים, תוקרן הצגת-הבכורה של פיצוץ בחצות. בעוד כמה שבועות יסתיימו צילומי שני קוני למל. נכון לא יזכה לראות את שני הסיומים של שני המפעלים שהחל בהם בעודו בחיים.

לעצמו לעשות סרט ויקרה, את חור בלבנה. לאחר שהסרט נכשל בקופה הוא חשב בכל זאת לסנות להחזיר את ההשקעה. בימיו האחרונים הוא לא חדל לדבר על עריכה מחודשת של הסרט, בניגוד להסכמתו של הבמאי והסריטן. לפי דבריו הוא השקיע בסרט 300 אלף לירות, וזכה לקבל חזרה רק כמה אלפים. אחרי חור בלבנה הוא המשיך בעבודה

הזול חלקת אדמה בגבעתיים. הוא הקים שם את אולפני גבע. ההתחלה שלו הייתה איטית וכושלת. הוא עשה את מעשה במונית, הפסיד עליו הרבה כסף, אך לא נואש. ואז באה שורה של הצלחות. זה התחיל באיי לייק מייק, המשיך בחבורה שכזאת, הגיע לשיא ב"אלדוראדו, והמשיך באותו שיא בזליה ו"המלחים. אחרי זה הוא יכול היה להרשות

הקולנוע בארץ והציע לו להשקיע את מרצו וכספו בקולנוע הישראלי המפגז עדיין. זה היה לפני שבע-עשרה שנה. נכון קיבל את ההצעה ויצא מיד להגשים אותה. הוא הופיע בישיבת המנהלים של מועצת גבעתיים ואמר: "אני מתכוון להקים כאן, בגבעתיים, את הוליווד הישראלית." עברו מספר ישיבות ובסופו קיבל בזלי-